

Foto in de kijker

Jacques DE RO

Het is ontegensprekelijk dat met de volle ontwikkeling van de fotografie vanaf de tweede helft van de 19de eeuw de beeldvorming over het verleden een enorme impuls heeft gekregen. Voor het eerst bekijken we niet langer bijvoorbeeld personen of landschappen alleen door het oog van een schilder of een graficus, ook de fotolens toont ons de werkelijkheid op de gevoelige plaat. Iedereen bezit nog een fotoalbum of een kartonnen doos met oude, verkleurde (meestal familie) foto's. Over de inhoud valt vaak te raden: lang overleden familieleden zijn niet meer her- of gekend, de locaties zijn vaag of niet nader te bepalen... Het jaar waarin de foto is genomen of de fotograaf die het beeld heeft vastgelegd kent men evenmin. Tijdens het historisch onderzoek komt slechts zelden een foto naar boven met betrekking tot het studieobject. Vaak beschikken mensen wel over meer oud fotomateriaal, dat daar niets mee te maken heeft. Met deze nieuwe rubriek Foto in de kijker trachten we nu deze onbekende, dikwijls verloren gewaande beelden uit het verleden te actualiseren en te plaatsen in een ruimere historische context. Hierbij is zeker de medewerking van onze leden gewenst!

Op het terras bij Frans Willekens en Marie-Jeanne Steppe...

Aanleiding tot de start van deze rubriek is ongetwijfeld een onbekende foto, aangebracht door ons medelid Johny De Nie. De Nie stelt zich bij de interpretatie van deze foto meteen vragen. Waar is de foto genomen? Wie is de fotograaf? Wie poseert er op de foto? Wanneer is het kiekje genomen? En waarom heeft men dit gefotografeerd?... Vaak worden hierbij meer vragen dan antwoorden geformuleerd. Dit mag zeker geen reden zijn om de foto niet in het midden te gooien en te verguizen naar de vergetelheid...

De foto die De Nie aanbrengt toont ons een twaalftal poserende, voor het merendeel zittende burgers op een terrasje voor de herberg van F^W WILLEKENS-STEPPE tijdens een zomerse dag. Geen enkele drankgast is ons bekend, maar we herkennen wel de locatie. Het gaat hier om het café van François Willekens (°1897) en zijn echtgenote Marie-Jeanne Steppe. De plaats is Markt 2. Dit gebouw kent een eeuwenoude traditie als drank- en logeerhuis. In feite gaat het in oorsprong terug

tot herberg De Clocke, die al wordt vermeld in 1483. Nog vroeger, in 1330 draagt het de naam Schilt van Brabant (1). Tijdens de 18de eeuw wordt deze kroeg uitgebaat door Adriaan Haelterman (1756) en Frans de Beck (1789) (2). Zij is tijdens de revolutiedagen in 1830 eigendom van de bankiersdynastie Spitaels en wordt dé ontmoetingsplaats van de Belgischgezinden (3). Op dat ogenblik is er sprake van "un hotel nommé 'la Cloche". François Borremans, die op 4 januari 1886 het pand aankoopt, verbouwt nog datzelfde jaar de gevel (4). Vermoedelijk dateren uit die tijd de twee houten winkelpuien (te zien op de foto), waarbij het gebouw in twee drankhuizen wordt gesplitst. Op de hoek met het Visstraatje komt het Café Hollandais, omstreeks 1900 uitgebaat door Léon Maquestiau. Hij kan er achteraan beschikken over een feestzaaltje. In 1912 telt de Markt 18 herbergen, waarmee de straatwand tussen de Brug- en de Vredestraat rijk bedeed is. Naast Café Hollandais van Benjamin Pion, wordt in de aanpalende huizen overal drank geschonken: in nummer 3 bij Lodewijk Van Damme, bekend als De Klok, 4 bij Henri Spitaels, 5 bij Triphon Merckaert, 6 bij Nestor

Sylva, 7 bij slachter René Van der Bracht, bekend als Café Cosmopolite en 8 bij Emiel Van Damme, bekend als *In de Koning van Engeland* (5). De uitbating van de herberg, Markt 2 door François Willekens dateert van na W.O. I. Zijn drankhuis noemt hij naar zijn naam en die van zijn echtgenote. Het café heeft een biljartzaal (*Salle de Billard*).

Forbiden Paradise

Naast de herberg, is ook de fotograaf bekend. De foto is gesigineerd. Het gaat om Richard De Lil (° 1892), woonachtig Nieuwstraat 9 en echtgenoot van Suzanne Schokert. In een krantenadvertentie uit 1924 prijst hij zich aan als "*photograaf: encadrements, groepen. Begeeft zich ten huize. Alle benodigheden.*" (6) Om het jaartal, of tenminste de periode te achterhalen, wanneer de foto is genomen, gaat onze aandacht op de foto naar twee details die ons hierbij kunnen helpen. Vooreerst wordt er in de herberg van François Willekens BOCK CONCORDIA geschonken. Dit betekent dat de foto zeker genomen is na 1923, het stichtingsjaar van de grote stadsbrouwerij. Het

(1) M. FRANCO, *Toponymie van Geraardsbergen tot 1600*, Geraardsbergen, 1979, p. 162, 174-175.

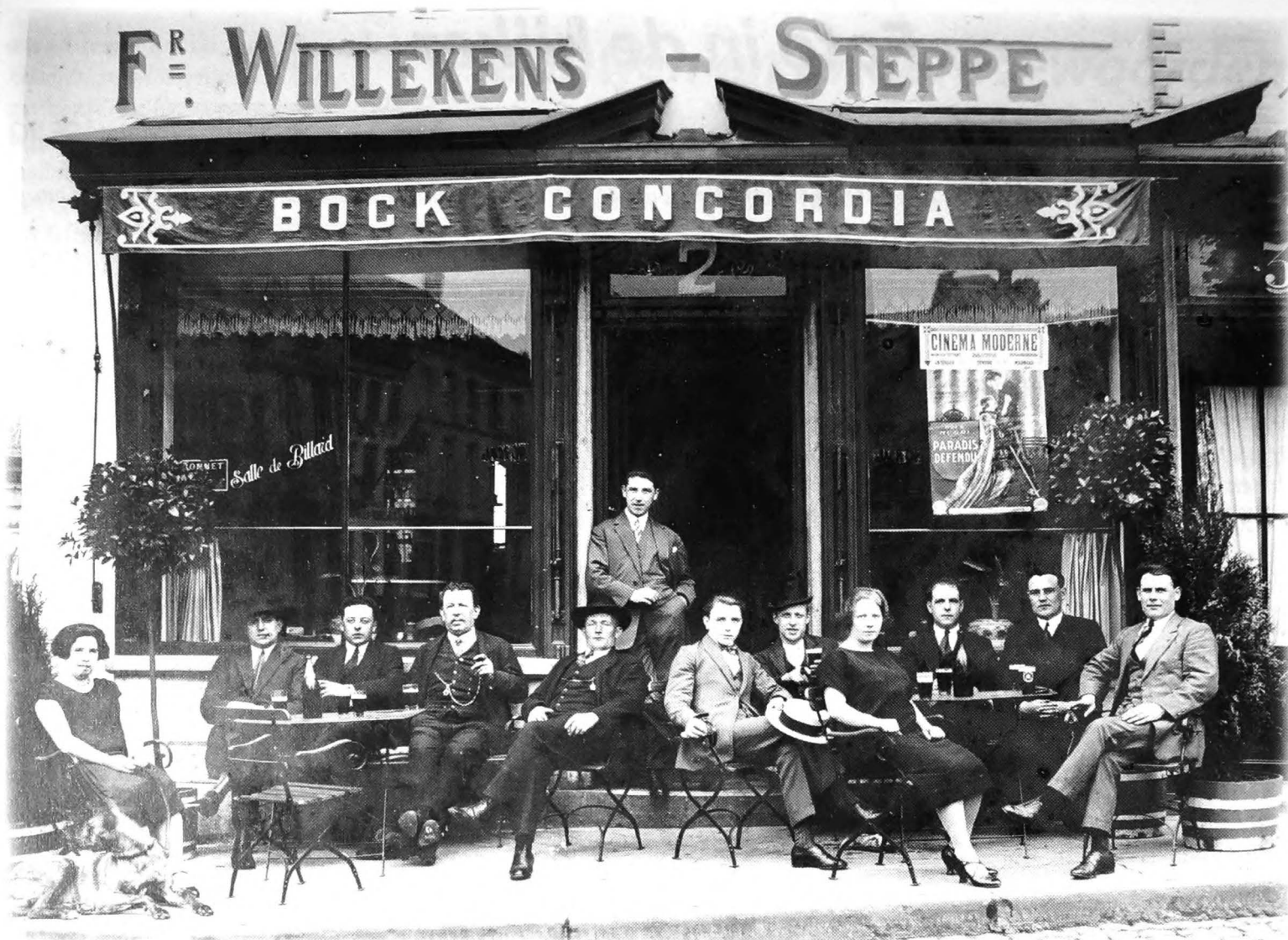
(2) J. DE RO, *De dorst van Geraard*. J. DE RO, *De dorst van Geraard De dranknijverheid in Geraardsbergen en deelgemeenten in historisch perspectief*, Geraardsbergen, 2005, p. 42-44.

(3) J. DE RO, *Van oranje tot tricolor. De Belgische Revolutie in Geraardsbergen en deelgemeenten*, in *Gerardimontium*, 2005/203/13.

(4) D. SURDIACOURT, "Of Dirk ook iets meedrinkt? Lijst van herbergnamen in het 19de eeuwse Geraardsbergen, Gent, 1987, p.52; SAGer (Stadsarchief Geraardsbergen), Notulen van het College van Burgemeester en Schepenen 1861-1886, zitting van 2 maart 1886.

(5) V. VAN BOSSUYT, F. WILMOTTE, *Gidsboek voor de stad Geraardsbergen*, Geraardsbergen, 1912, p. 108.

(6) *Oost-Vlaanderen, 18 januari 1924*.

Dit beeld van het café op de Markt, met het terras en een dozijn poserende burgers is door fotograaf Richard De Lil vakkundig vastgelegd. (Verz. J. de Nie)

blonde Bock bier kent vooral succes tijdens de beginjaren van dit bierproductiebedrijf, maar tijdens de jaren 1930 verdwijnt het geleidelijk uit het assortiment. De terrasjesmensen drinken hier schuimend donker bier, misschien *Münich of Export Concordia*? (7) Type van glazen noch flessen zijn ons welbekend.

Een tweede indicatie die de datering van de foto kan preciseren bezorgt ons de grote affiche die uithangt op het rechtervenster van de herberg. Het gaat om een filmaankondiging van CINEMA MODERNE uit de Wijngaardstraat. Het is François Borremans (1873-1958), die op 30 juni 1923 start met de uitbating van deze filmzaal (8). De film die op de affiche wordt aangekondigd is de Amerikaanse prent *Forbidden*

Paradise van Ernst Lubitsch. Voor de Belgische afzetmarkt krijgt deze stomme film de naam *Paradis Défendu*. In de hoofdrol speelt de legendarische Poolse actrice Pola Negri (1894-1987) met de vertolking van Catharina De Grote. De première van de film vindt plaats in de Verenigde Staten in november 1924 (9). In ciné Moderne wordt deze speelfilm vertoond op zaterdag, zondag en maandag en we kunnen heel vaag de maand aflezen: juni (juni). Het precieze jaartal blijft echter gissen. Normaliter komen nieuwe Amerikaanse speelfilms in die tijd al enkele maanden na de première maar zeker binnen een kalenderjaar in de Belgische zalen terecht. Slaat die filmaankondiging dan op juni 1925, of met echt veel vertraging op juni 1926? We weten het niet,

want Borremans, die -in tegenstelling tot de andere cinema-uitbaters in de stad- nooit zal overschakelen op de sprekende film, wordt bijna genoodzaakt steeds opnieuw stomme films te vertonen. Het is niet denkbeeldig dat hij bijvoorbeeld een oude speelfilm (in dit geval uit 1924) jaren later opnieuw in zijn zaal brengt. *Forbidden Paradise* is echter dan weer niet zo'n kaskraker om die later te hernemen. We mogen hieruit besluiten dat 1925-1926 toch een vrij nauwkeurige datering is van deze Foto in de kijker.

Wie in het bezit is van een of meerdere interessante foto's met enig verhaal en ze de moeite waard vindt om ze te publiceren, kan je me steeds contacteren via mail (jacques.de.ro@telenet.be) of telefonisch (0475/31.67.98).

(7) J. DE RO, *De dorst van Geraard...*, p. 136.

(8) J. DE RO, D. SURDIACOURT, *Het Schoonste Spektakel. 100 jaar Filmvertoon in Geraardsbergen, Geraardsbergen, 2006*, p. 117-121.

(9) *The Macmillan International Film Encyclopedia*, London, 1998, p. 849-850, 1004-1005; 1894-2004. *Cinema year by year*, London, 2004, p. 173.